

forhold. Om det så er mikrochippen, som vi har foreslået, eller regeringen på et tidspunkt kan komme med nogle initiativer, der er anderledes, men får den samme virkning, er svært at vurdere i dag; men vi kan bare konstatere, at det er nødvendigt, hvis den retsbevidsthed, der er ude i befolkningen, ligesom skal forplante sig herinde på et eller andet tidspunkt, at rette op på de her forhold.

Og som med det tidligere forslag kan jeg jo selvfølgelig også bare håbe på, at vi i hvert fald, når det gælder begrænsningen af de her udgange, kan få en anden regering efter næste folketingsvalg, for det virker, bl.a. efter en debat som den, vi har haft i dag, som at slå i en dyne over for både SF og Enhedslisten, som slet ikke har taget ordet i dag og ikke ønsker at være til stede. Og også over for regeringen virker det som at slå i en dyne, men vi kan håbe på, at årene vil gå, og at regeringen vil komme til fornuft, eller at vi får en anden regering, der kan rette op på det her.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

18) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 118:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

Af Aage Frandsen (SF) og Søren Søndergaard (EL) m.fl.

(Fremsat 9/4 99).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Frank Jensen):

Beslutningsforslaget går ud på, at regeringen inden folketingsårets udgang skal nedsætte en kommission, der i løbet af 2 år skal komme med forslag til fornødne ændringer af lovgivningen, administrative strukturer og praksis samt uddannelse og instruktion af forvaltningspersonale.

Alt det skal ifølge forslaget ske med henblik på at forbedre borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

Regeringen er enig i sigtet med forslaget, nemlig at sikre borgerne bedst mulig retssikkerhed i forhold til den offentlige forvaltning. Regeringen kan imidlertid ikke støtte beslutningsforslaget. Det skyldes, at nedsættelsen af en retssikkerhedskommission med en så bred vifte af forskelligartede opgaver ikke er et egnet middel efter regeringens opfattelse. Borgernes retssikkerhed varetages efter regeringens opfattelse bedst gennem målrettet, effektivt og konkret arbejde på de enkelte områder.

Jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til de retssikkerhedsmæssige temaer, der er fremhævet i forslagens bemærkninger:

Ifølge forslaget skal en kommission bl.a. overveje spørgsmål om udarbejdelse af regler om tvangsindgreb uden for strafferetsplejen. Det spørgsmål er imidlertid allerede nærmere behandlet i en betænkning af samme navn, afgivet af et udvalg under nu afdøde professor, dr.jur. Bent Christensens ledelse.

Heri har man ikke generelt kunnet anbefale lovregler på området. Udvalget lægger herved vægt på, at forvaltningsretten er et stort og meget forskelligartet retsområde, for hvilket det ikke er hensigtsmæssigt at udforme en generel regulering. Samtidig henleder udvalget opmærksomheden på, at det ved ny og ændret lovgivning om sådanne indgreb bør vurderes, om de beføjelser, der skønnes tillagt myndighederne, er nødvendige.

Regeringens holdning er på linje hermed. Det vil sige, at spørgsmål om udformning af regler, der fastlægger myndighedernes adgang til at foretage tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, bør behandles på baggrund af de særlige forhold og hensyn, der kan gøre sig gældende på de enkelte retsområder.

Lad mig i den forbindelse understrege, at Justitsministeriet ved sin gennemgang af de enkelte lovforslag indtager den holdning, at der

ikke unødigt bør indsættes hjemmel til at gennemføre tvangsindgreb over for borgerne. Der kan jeg bl.a. henvise til Justitsministeriets redegørelse fra december måned 1996 til Folketinget om udvikling af forvaltningsmyndighedernes adgang til privat ejendom uden retskendelse.

På den baggrund kan jeg ikke tilslutte mig, at en kommission skal se helt generelt på spørgsmålet om adgang til at foretage tvangsindgreb uden for strafferetsplejen.

En kommission skal ifølge forslaget desuden se på, om de administrative sanktioner, borgerne kan mødes med ved manglende overholdelse af forvaltningsretlige regler, kan anses for forholdsmæssige.

Kravet om forholdsmæssighed er naturligvis af væsentlig betydning. På samme måde som det førnævnte spørgsmål om tvangsindgreb er der imidlertid tale om et spørgsmål, der efter min opfattelse nødvendigvis må ses i lyset af de forhold, der gælder på de enkelte retsområder. En bestemt sanktion kan jo være forholdsmæssig i én sammenhæng uden at være det i en anden.

Jeg kan derfor ikke se formålet med at nedsætte en kommission med henblik på en generel behandling af spørgsmålet. Det rigtige må efter min opfattelse være, at spørgsmålet om forholdsmæssighed inddrages i forbindelse med regulering og ved administrationen af regulering og regler på de enkelte områder.

Ifølge beslutningsforslaget skal den foreslåede kommission bl.a. undersøge behovet for bedre rådgivning om borgernes muligheder for at klage over forvaltningsafgørelser og for at indbringe sådanne afgørelser for domstolene.

Allerede i dag findes der regler, som forpligter til at vejlede om klageadgang m.v. Det fremgår således af forvaltningslovens § 25, at skriftlige forvaltningsafgørelser, der ikke fuldt ud giver borgerne medhold, i almindelighed skal ledsages af en vejledning om klageadgang til en anden forvaltningsmyndighed. Vejledningen skal omfatte angivelse af klageinstans, evt. klagefrist og fremgangsmåde ved indgivelse af klagen.

Endvidere fremgår det af § 26, at afgørelser, der kun kan indbringes for domstolene inden for en vis frist, skal ledsages af oplysninger herom.

Hertil kommer, at den almindelige bestemmelse om myndighedernes vejledningspligt i forvaltningslovens § 7 indebærer, at en myndighed efter omstændighederne skal give vej-

ledning om klageadgang og domstolenes prøvelse i videre omfang end det, der følger af reglerne i § 25 og § 26.

Sammenfattende har jeg altså svært at se behovet for et generelt initiativ på dette område.

Beslutningsforslaget nævner også, at en kommission skal have til opgave at se på en forbedring af borgernes adgang til at antage sagkyndig rådgivning og opnå fri proces under tvister med forvaltningsmyndigheder.

Jeg kan oplyse, at Retsplejerådet for tiden overvejer en generel reform af den civile retspleje. Heri indgår bl.a. spørgsmålet om ydelse af retshjælp, herunder fri proces, og spørgsmålet om behandling af sager mellem borgerne og det offentlige. Der er således tale om et spørgsmål, der overvejes i andet regi.

Endvidere kan jeg oplyse, at Justitsministeriet er ved at lægge sidste hånd på et forslag til regler, der vil gøre det muligt for personer, der vil klage over Danmark ved de internationale klageorganer, herunder Menneskerettighedsdomstolen i Strassbourg, at få økonomisk bistand fra det offentlige til at føre en sådan sag. Heller ikke på det punkt ser jeg nogen grund til at nedsætte en kommission.

Det fremhæves i beslutningsforslagets bemærkninger, at en kommission endvidere bør vurdere borgernes mulighed for at opnå erstatning, når en forvaltningsmyndighed gør sig skyldig i fejl og forsømmelser. Jeg har vanskeligt ved at se, at der skulle være noget behov for en sådan generel vurdering. Det skyldes, at vores lovgivning allerede i dag indeholder visse regler om, at de pågældende myndigheder skal betale erstatning og eventuelt anden kompensation, hvis myndigheden gennem sin adfærd har pådraget sig et ansvar. Jeg kan f.eks. nævne reglerne i retsplejeloven om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Og på de områder, hvor der ikke er lovgivning herom, følger det af almindelige retsgrundsætninger m.v., at en offentlig myndighed kan være erstatningsansvarlig for fejl og forsømmelser, der har forårsaget tab for en borger.

Ifølge beslutningsforslaget skal en kommission også vurdere, hvorvidt domstolenes tilsidesættelse af afgørelser i en konkret forvaltningssag bør føre til, at andre og tilsvarende sager genoptages af den pågældende myndighed.

Gældende ret indeholder allerede en række regler og principper, der tilsiger at skabe en rimelig balance i vurderingen af, om en sag bør genoptages i sådanne tilfælde. I denne vurde-

ring vil bl.a. karakteren af de pågældende sager kunne indgå. I sager, hvor der er flere parter, kan det således eksempelvis få betydning for vurderingen, at en genoptagelse vil være til fordel for den ene part, men måske være en ulempe for den anden part, som har indrettet sig på en tidligere truffen afgørelse.

Også på dette punkt er der altså tale om et spørgsmål, som efter min opfattelse bør vurderes selvstændigt i forhold til de enkelte retsområder og sagsområder, og som derfor ikke er egnet til at blive undergivet en samlet og helt generel behandling i en kommission.

Endelig fremhæves det i beslutningsforslagets bemærkninger, at den foreslåede kommission bl.a. skal se på en intensiveret undervisning og uddannelse af forvaltningspersonale.

Efter min opfattelse har vi en offentlig sektor med personale, som gennem uddannelse og anden kvalificering er godt rustet til at udføre deres opgaver. Noget andet er, at man hos den enkelte myndighed naturligvis må være opmærksom på, at der gennem efteruddannelse og lignende kan være behov for at ajourføre personalets kvalifikationer, således at de til enhver tid står mål med de krav, der stilles til myndigheden, men det behøver vi ikke en kommission til at komme med forslag om; det er noget, der bør tilrettelægges bl.a. gennem et løbende samarbejde mellem ledelse og medarbejdere hos de enkelte myndigheder.

Som jeg har redegjort for, kan regeringen ikke støtte forslaget om, at der nedsættes en kommission. Uenigheden går ikke på, om man er for eller imod retssikkerhed. Jeg tror ikke, at der er nogen her i Folketinget, der er imod retssikkerhed for borgerne. Og det kan meget vel tænkes, at der er behov for at se nærmere på retssikkerheden på nogle af de punkter, som SF og Enhedslisten nævner i beslutningsforslaget. Spørgsmålet er imidlertid, om nedsættelse af en retssikkerhedskommission med et meget bredt mandat, som der her stilles forslag om, er den rigtige måde at gøre det på. Som nævnt er det regeringens opfattelse, at nedsættelsen af den foreslåede kommission ikke er den rigtige måde at fremme retssikkerhed på.

Når det kommer til stykket drejer retssikkerhed sig om at afveje modstående hensyn over for hinanden og finde den rigtige balance i tingene. Meget afhænger derfor af, hvilke hensyn man ønsker at prioritere. Hvad der f.eks. er en passende reaktion, hvis man overtræder regler på det sociale område eller arbejdsmarkedsom-

rådet, kan et retssikkerhedssynspunkt jo ikke give noget endeligt svar på. Det samme gælder for spørgsmålet om, hvilken konsekvens det skal have over for en landmand, hvis han f.eks. overtræder reglerne om EU-støtte.

Det er derfor regeringens opfattelse, at vurderingen af retssikkerhedsmæssige forhold bedst sker i det konkrete lovgivningsarbejde på de enkelte retsområder. Ellers risikerer vi, at indsatsen på det retssikkerhedsmæssige område kun bliver et slag i luften.

Per Kaalund (S):

Socialdemokratiet er enig i, at borgernes rettigheder og retssikkerhed skal sikres og sikres bedst muligt, men vi kan ikke anbefale det foreliggende beslutningsforslag.

Det kan vi ikke, fordi vi mener, at udgangspunktet er forkert. De offentligt ansatte er efter vores opfattelse generelt velkvalificerede og kompetente, og de er loyale over for borgerne og over for deres ansættelsesmyndighed, og i Danmark er vi jo i høj grad fri for korrupte embedsmænd, og heller ikke bestikkelse ser vi i nogen særlig sammenhæng.

Vi er også af den opfattelse, at orienteringen og informationen til borgerne i ankesager om ankenuligheder almindeligvis er god og til stadsighed udbygges.

Som det er anført i motiveringen for beslutningsforslaget, er de ansattes dobbeltrolle som rådgiver og myndighed et problem.

Vores opfattelse er, at vore embedsmænd og ansatte afbalancerer denne dobbeltrolle meget pænt. Selvfølgelig begås der fejl i den offentlige forvaltning, og det kan næppe helt undgås, men det er ikke det typiske, og der findes mangfoldige regler for erstatning og godtgørelse, herunder fri proces og ankenuligheder.

Det er vores opfattelse, at borgerne i almindelighed nærer tillid til myndighederne, og der er ingen grund til i almindelighed at mistænkeliggøre myndighederne og i særdeleshed ikke de ansatte.

Generelle regler har vi bl.a. i forvaltningsloven og i offentlighedsloven, og det vil, som også justitsministeren nævner, og som tidligere har fundet udtryk i en betænkning, være uhyre kompliceret at udarbejde fælles retningslinjer for al lovgivning om tvangsindgreb, for det er selvfølgelig uden for det strafferetlige område.

Men selvfølgelig skal alle lovforslag nøje vurderes, og det skal selvfølgelig også gøres fra en retssikkerhedssynsvinkel, og det er da også

vores opfattelse, at det er tilfældet i lovgivningsarbejdet her i Folketinget.

Så sammenfattende kan jeg sige, at vi ikke kan støtte forslaget.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg håber ikke, jeg fornærmer forslagsstillerne, når jeg starter med at sige, at dette beslutningsforslag jo virker som meget kendt stof i Venstres øjne. Det ligner faktisk meget det, som Venstre har fremsat forslag om til en retssikkerhedsreform tre gange.

Når vi ikke har begæret vores til afstemning i år, så er det – i modsætning til det skønmaleri, som hr. Kaalund maler af, hvordan borgerne føler tingene er – fordi vi igen vil udvide vores beslutningsgrundlag på grundlag af indkomne erfaringer siden sidst.

Men netop fordi det er tredje gang, vi har fremsat beslutningsforslag, og SF og Enhedslisten nu fremsætter et forslag, der – sådan hører jeg det i hvert fald – dybest set er udtryk for den samme tankegang, nemlig at borgernes retssikkerhed skal forbedres over for offentlige myndigheder, så lyttede jeg naturligvis meget opmærksomt til justitsministerens tale, og jeg må jo konstatere, at det går langsomt i Justitsministeriet. Verden har her ikke ændret sig siden Bent Christensens tid.

Der er sandt at sige sket meget siden. Ikke alene er lovmængden mange-, mangedoblet, men lovene griber langt mere ind i borgernes frihed og selvstændighed end dengang. Offentlige myndigheder har fået meget mere magt, og det er den magt, som vi ønsker at stække, og derfor er det klart, at vi er meget positive over for dette forslag.

Ministeren nævnedes, at der ikke var nogen grund til at lave noget på generelle områder. Nej, men lad os få at vide, hvor ministeren vil ændre på specielle områder. Eller ønsker ministeren, at vi altså skal finde et flertal uden om regeringen og så blokere hvert eneste lovforslag, hvor lovteknikken ikke er i orden, og hvor retssikkerheden ikke er i orden? Det kan vi da godt, hvis det er det, ministeren ønsker sig, for vi begynder jo at nærme os, at der er et flertal uden om regeringen, i hvert fald på nogle af punkterne.

Det er altid Bent Christensen, man henviser til. Jeg vil igen stille et helt andet spørgsmål: Hvad mener ministeren om den sammenblanding af kasketter, der sker, når forvaltningsmyndighederne går ind i private hjem og virk-

somheder? Man kommer som vejleder under vennskabs maske, og man går derfra med et anklageskrift i lommen, uden at nogen som helst retsgarantier overhovedet er iagttaget.

Vi har dommere, der har kritiseret forvaltningsmyndighederne. Vi har en statsminister, der har lovet, at lovteknikken vil blive bedre, at Justitsministeriets lovafdeling skal opgraderes. Betyder det ingenting for borgernes retssikkerhed? Ja, jeg må indrømme, at jeg synes, at den tale, der blev holdt i dag, var en tynd kop te fra regeringens side. Den var om muligt endnu mere negativ end de gange, hvor Venstre har fremsat forslag.

Jeg skal ikke gå i detaljer med punkterne, men som sagt: Et af hovedsynspunkterne er jo fuldkommen det, som fremgår af Venstres forslag, nemlig at der uden for strafferetsplejen foretages flere og flere tvangsindgreb, uden at myndighedernes adfærd overhovedet er reguleret. Det ønsker vi gjort noget ved. Om det så er, fordi man ikke synes, at Venstre i sit forslag har taget det sociale område specifikt op, at man nu fremsætter et forslag, kan jeg jo ikke vide, men det kan hr. Aage Frandsen måske fortælle os i dag. Men jeg vil godt sige, at det har vi overhovedet ikke nogen indvendinger imod.

Om synspunktet om, hvor vanskeligt det er at lære lovene at kende, vil vi også meget gerne se på. Det fordrer jo simpelt hen, at vi begynder at gå lovene igennem og får klarere love, men det er jo rigtigt, at det er meget vanskeligt at kende sine rettigheder i dette samfund, fordi tingene bliver så indviklede, så det vil vi altså meget gerne være med på at se på.

Med hensyn til den forbedrede klageadgang og rådgivning: Ja, vi havde jo selv et forslag om retshjælp, så dér ligger vi heller ikke så langt fra hinanden. Og med hensyn til erstatning m.v. har vi jo foreslået, at det skal være meget lettere at anlægge sag mod det offentlige og der skal være helt særlige regler, når der er retssag mellem en privat og en offentlig myndighed, så jeg føler heller ikke, at vi ligger så langt fra hinanden dér.

Vi skal ganske enkelt have en retsplejelov for forvaltningsmyndighederne, og det må så også medføre det, der hedder punkt 7 hos forslagsstillerne, nemlig en intensiveret undervisning for de offentligt ansatte. Det er jo ikke de offentligt ansatte, der er noget i vejen med; det er os som lovgivere, der er noget i vejen med, for vi har ikke sikret borgernes retssikkerhed til-

strækkeligt, og dér hører jeg at vi har meget tilfælles med forslagsstillerne.

Det er selvfølgelig et spørgsmål om, hvordan man vil se på forholdet mellem stat og borger, og jeg må indrømme, at den tone, der var i justitsministerens tale i dag, ligger meget langt fra den tone, jeg hørte hos statsministeren i et samråd i Udvalget for Forretningsordenen forleden dag, så det er meget trist, at justitsministeren ikke lever op til det, som jeg har hørt statsministeren love.

Alt i alt må jeg sige, at vi er positive over for det her. Vi mener, at det meget godt følger vore egne grundholdninger.

Gitte Seeberg (KF):

Det overordnede sigte i beslutningsforslaget med at øge retssikkerheden i den offentlige forvaltning er efter Det Konservative Folkepartis opfattelse godt nok. Spørgsmålet er blot, om dette beslutningsforslag er løsningen på bedre retssikkerhed.

Som det er formuleret, er kommissoriet meget bredt. Helt overordnet er det regeringens og Folketingets ansvar, at de love, som vi vedtager her i Tinget, indeholder tilstrækkelig retssikkerhed for den enkelte borger og den enkelte virksomhed. Det er også vores ansvar, at lovene er forståelige, og at de kan administreres af myndighederne.

Når det så er sagt, må vi jo desværre konstatere, at det kan være meget svært at følge med for den enkelte, også for den enkelte myndighed. Lovene er udviklede, og der kommer hele tiden nye love, cirkulærer og bekendtgørelser, og det er primært her, der skal sættes ind.

Jeg vil vende mig til enkelte, konkrete dele af forslaget:

For så vidt angår tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, har dette spørgsmål været rejst flere gange her i Tinget.

Det Konservative Folkeparti mener, at vi skal være meget varsomme med brug af tvangsindgreb uden medvirken af dommere. Det betyder ikke, at der ikke på visse områder kan være behov for, at myndighederne kan reagere, men det skal være undtagelsen og ikke hovedreglen.

På baggrund af justitsministerens redegørelse til Folketinget i december 1996 er der jo faktisk taget fat på problemstillingen. F.eks. behandler Skatteudvalget p.t. et forslag fra skatteministeren, hvor bestemmelserne gennemgås, og det er også sket på andre ministerområder. Ved denne lejlighed er det min opfattelse, at vi bør forhold

de os meget kritisk til hver eneste bestemmelse: Er den nødvendig eller ikke nødvendig?

Hvad angår betragtningerne om klager over offentlige myndigheder mener vi, at forslagsstillerne går for vidt. Der skal i dag vejledes om klagemuligheder, og afgørelser skal begrundes. Et nyt system i systemet løser vel næppe problemerne, men vi ser dog positivt på forslaget om at kunne opnå fri proces i sager om det offentlige. Her møder mange nemlig en mur, for mange forekommer det også tit håbløst at føre en sag mod det offentlige, og her mener jeg, at mulighederne for at opnå fri proces bør forbedres.

Endvidere foreslås en vurdering af borgernes mulighed for at få erstatning, når offentlige myndigheder laver fejl. Sådan er det rent faktisk allerede i dag, hvor man følger dansk erstatningsrets almindelige principper. Problemet er vel snarere, at det er svært at forfølge sagerne, og som jeg nævnte lige for et øjeblik siden, mener jeg, at vejen til at løse dette problem er at give borgerne bedre mulighed for at anlægge sag mod det offentlige, hvis der er begået en fejl.

Det foreslås endvidere, at offentlige myndigheder skal have pligt til på egen hånd at optage gamle sager, når der er afsagt en dom, som går myndighederne imod. Det er Det Konservative Folkeparti naturligvis principielt enig i, men jeg forudser, at det kan blive en meget vanskelig opgave for nogle myndigheder, for man fører jo ikke ligefrem arkiv over forskellige sagstyper; det kan godt være, man gør det i nogle tilfælde, men måske ikke i alle. Men jeg synes i hvert fald, det er et spørgsmål, som bør underkastes en nærmere undersøgelse, og det er i hvert fald noget, som vi er meget positive over for.

Alt i alt indeholder beslutningsforslaget flere positive elementer, og som jeg også har været inde på, vil vi gerne se positivt på delelementer i forslaget. Men som det foreligger her og nu i dag, kan vi ikke støtte det samlede forslag.

Peter Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti er vi positivt indstillet over for SF's forslag – ikke sådan at forstå, at vi kan bakke op om alt det, der står i bemærkningerne til det, for der er nogle områder, hvor vi måske ville have prioriteret lidt anderledes. Men der nævnes nogle rigtig gode ting i de syv punkter i bemærkningerne.

Vi er af den grundlæggende opfattelse, at det er rigtigt, at man fra Folketingets side får igang-

sat et arbejde, der ligesom kan samle alle de muligheder, der vil være for at forbedre borgerens retssikkerhed over for den offentlige forvaltning. En af de ting, vi kan nævne, er, at hvis økonomien ikke giver borgeren mulighed for selv at antage en sagkyndig rådgivning under tvister med offentlige forvaltningsmyndigheder, skal der være mulighed for fri proces eller for på tilsvarende måde at få vederlagsfri, uvildig rådgivning. I f.eks. skatteankenævnene møder vi ofte borgere, som er fuldstændig uforberedte, når de kommer og klager over en sag, fordi de ikke har haft den rådgivning, der skal til, for at de for alvor kan tale med om ansættelsen af skatten. Det er et problem, som vi gerne vil medvirke til at løse, og vi håber, at dette forslag kan føre frem til nogle ændringer, der gør det muligt for borgerne at kunne agere bedre over for det offentlige. Det er vigtigt, at vi udstyrer borgerne med nogle bedre redskaber over for det offentlige, som jo har alle mulige ting til rådighed i vurderingen, når det gælder tvister med borgerne.

En anden ting, vi godt vil pege på, men som ikke står direkte i bemærkningerne og heller ikke i selve beslutningsforslaget, er spørgsmålet om journaler, specielt inden for sygehussektoren. Vi har oplevet nogle tilfælde, hvor borgere er blevet udråbt som psykisk ude af balance eller på anden vis ligesom har fået påklisset nogle fordomme af det offentlige, som varer ved resten af livet. Her mener vi, det ville være rigtigt, hvis man finder ud af, at det offentlige på forskellig vis har bedømt en borger forkert, at det kunne overvejes at berigtige forholdet. Men det er meget svært i dag, så derfor synes vi, det ville være det rigtigste, hvis man kunne kigge på de journaler, der ligger til grund for en sådan bedømmelse. Borgernes retssikkerhed er i dag ikke af en sådan karakter, at man må se på de bedømmelser, der ligger i journalerne, og vi ønsker, der skal være mulighed for det og f.eks. også for at kunne rette i journalerne.

Så nævnes det i den femte pind vedrørende erstatningsspørgsmål, at det skal vurderes, om borgernes muligheder for at få erstatning og anden kompensation, når det offentlige gør sig skyldig i forsømmelser, er tilfredsstillende i dag eller ej. Her kunne man godt pege på – og det gælder for så vidt også inden for strafferetten – at det ofte er meget, meget svært for den enkelte borger at få erstatning, hvis den pågældende er i konflikt med det offentlige og har vundet en sag over for det offentlige. Det bør være sådan,

at mulighederne forbedres, og vi håber, at kommissionsarbejdet kan føre frem til en forbedring på dette område.

Det nævnes også i forslaget, at der skal ses på forbedringer på flygtninge- og udlændingeområdet. Det er ikke nødvendigvis noget, vi vil prioritere særlig højt. Vi mener, at dette forslag først og fremmest skal tage sig af danske statsborgere, når det gælder retssikkerheden over for det offentlige.

En anden ting, som har været fremme i forbindelse med et forslag, som Venstre fremsatte for et stykke tid siden, vedrører Arbejdstilsynet, hvor der måske har været tale om en vis snagen i borgeres eller virksomheders muligheder for at agere i samfundet, og hvor man ligesom har brudt nogle regler for, hvornår man kan få adgang til private hjem eller virksomheder. Vi synes, det ville være rigtigt, at det forhold også indgik i forslaget. Det er lidt utydeligt, men det er i hvert fald nævnt i bemærkningerne til forslaget.

Alt i alt er vi som nævnt positive over for hovedsigtet i forslaget. Vi synes, det er vigtigt, at man får samlet de tanker, der er om problemerne med borgernes retssikkerhed over for det offentlige. Det kan man gøre i forbindelse med en kommission, som det er nævnt her, og vi håber egentlig, at der vil være bred opbakning til at sætte et sådant arbejde i gang. Det er vigtigt, at vi en gang imellem også stiller os på borgerens side, når der er tvister mellem borgeren og det offentlige.

Sonja Albrink (CD):

Retssikkerheden er noget, som optager alle, og det er jo ganske rigtigt, når forslagsstillerne anfører, at magtudøvelsen i højere grad er systematisk reguleret inden for strafferetsplejen, end tilfældet er for myndighedsudøvelsen i det forvaltningsretlige system, selv om både forvaltningsloven og offentlighedsloven opstiller nogle formelle rettigheder for borgerne og pligter for forvaltningen.

I CD er vi glade for, at der til stadighed sættes fokus på borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning. Man hører ofte beskyldninger om vilkårlighed i forvaltningsafgørelser, men umiddelbart er det vanskeligt at overskue problemets omfang, og måske netop derfor er det relevant at se nærmere på borgerens retssikkerhed over for det offentlige.

Men hvad er det egentlig, SF og Enhedslisten vil med dette forslag? Man vil have nedsat en

kommission til undersøgelse af disse ting for at få lavet nogle generelle regler for myndighedsudøvelse uden for strafferetsplejen. Men er en kommission den rette løsning? Og er det virkelig muligt at lave generelle regler for myndighedsudøvelse på vidt forskellige forvaltningsområder?

Ser man på bemærkningerne til forslaget, lægger man mærke til, at forslagsstillerne bl.a. efterlyser generelle regler for tvangsindgreb uden for strafferetsplejen, og man nævner særlig husundersøgelser. Nu er det jo rent faktisk sådan, at husundersøgelse ikke kan foretages uden forudgående indhentet retskendelse, hvis det ikke er særlig hjemlet. Er der så behov for generelle regler her, eller er det i virkeligheden ikke Folketinget, der har svigtet sit ansvar ved at vedtage den ene særregel efter den anden om husundersøgelse uden retskendelser og derved gradvis har undermineret kravet til disse kendelser? Havde der måske været behov for, at en kommission så på det forhold?

Som jeg sagde før, er vi i CD i tvivl om, hvorvidt en retssikkerhedskommission og generelle regler er den rigtige måde at regulere dette område på. Vi er dog helt enige med forslagsstillerne i, at der er tale om nogle meget vigtige principielle spørgsmål, og udvalgsarbejdet må derfor klarlægge, om det er en retssikkerhedskommission eller noget andet, der er behov for, eller om de initiativer, som justitsministeren allerede har taget, er tilstrækkelige.

Vi synes, der er tale om et interessant forslag, der langt hen ad vejen har samme sigte som Venstres forslag, der blev behandlet tidligere i denne samling, og derfor ser vi frem til et konstruktivt udvalgsarbejde.

Elisabeth Arnold (RV):

Ligesom en lang række af de tidligere ordførere vil jeg også sige fra Det Radikale Venstres side, at vi synes, det er relevante og vigtige problemstillinger, der er rejst i dette forslag til folketingsbeslutning; men vi sætter også spørgsmålstegn ved, om løsningen er den rigtige, eller om problemerne overhovedet kan løses ved at nedsætte en kommission.

På sin vis kan man sige, at forslagets titel er lidt misvisende. Der står, at det er et forslag til folketingsbeslutning om forbedring af borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning, men det er jo rettelig kun et forslag om at nedsætte en kommission. Det er jo ikke sikkert, at man efterfølgende kan blive enig om

at gennemføre kommissionens anbefalinger, og det er heller ikke sikkert, at kommissionen selv kommer med entydige svar på, hvordan man skal forbedre borgernes retssikkerhed. Jeg synes også, jeg må sige, at de områder, kommissionen skal beskæftige sig med, er så generelle og så altomfattende, at det næsten forekommer at være en fuldstændig umulig opgave at gabe over det hele.

Et problem, som jeg måske også synes skal nævnes her, er, at man godt kunne forestille sig, at kommissionen lagde vægt på, at der træffes meget forskellige afgørelser fra kommune til kommune på ensartede områder med ensartede sagstyper. Det problem kan jo ikke løses, medmindre man ophæver det kommunale selvstyre og ophæver en hel del af de forskellige former for forvaltningspraksis, der findes rundtomkring i kommunerne. Det er muligt, at SF også mener, man skal ophæve det kommunale selvstyre, for det er i hvert fald et af de problemer, vi ofte støder på i praksis, at ensartede problemer og ensartede ønsker fra borgerne behandles forskelligt fra kommune til kommune, idet praksis for dispensationsgivning og praksis for bedømmelsen af, i hvilket omfang der er behov i et eller andet omfang, er forskellig fra kommune til kommune. Sådan noget kan vi jo ikke ændre ved, medmindre vi enten strammer lovgivningen gevaldigt op i detaljeringsgraden eller stort set ophæver det kommunale selvstyre og dermed fjerner de forskellige skøn, der kan være fra kommune til kommune, og det synes jeg måske er et nok så stort retssikkerhedsmæssigt problem som selve lovgivningens uklarhed.

Jeg synes, vi skal prøve at finde en anden måde at løse problemerne på end ved at nedsætte en kommission, for jeg tror som sagt, at området er så stort og altomfattende, at det vil drukne selve formålet med kommissionens arbejde. Men lad os få nogle diskussioner i Retsudvalget om, hvordan vi kommer videre med disse meget vigtige problemer.

Det Radikale Venstre kan ikke støtte forslaget, som det er fremsat, men vi synes, at problemstillingen er meget relevant.

Thorkild B. Fransaard (FP):

Fremskridtspartiets ordfører på området er desværre blevet forhindret her i sidste øjeblik, men jeg skal på Fremskridtspartiets vegne sige, at vi ser positivt på dette beslutningsforslag og vil støtte det.

Som det er i dag, der er der mange borgere, der er meget usikre, når de står over for den offentlige forvaltning: har vi nu fået den service, vi skal have, og har vi fået den rigtige besked? Den almindelige borger har ingen eller næsten ingen muligheder for at sætte sig ind i lovgivningen eller i de cirkulærer, der sendes ud, så kan man få styrket retssikkerheden på den måde, som er foreslået her, er det noget, vi vil bakke op.

Jeg vil ikke gå ind i enkeltheder i beslutningsforslaget; det vil vores ordfører gøre i udvalget. Der er mange gode elementer i beslutningsforslaget, men et område, der ikke er nævnt – jeg nåede kun lige at læse forslaget igennem, kan jeg lige så godt sige – er skatteområdet. Men det er noget, der kan tales om under udvalgsarbejdet.

Så generelt vil jeg sige, at Fremskridtspartiet ser positivt på forslaget, og vi vil støtte det.

Jann Sjørnsen (KRF):

Kristeligt Folkeparti ser også positivt på de intentioner, der ligger bag beslutningsforslaget fra SF og Enhedslisten. Vi vil naturligvis også meget gerne være med til at sætte fokus på borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

Hvis man ser på essensen i SF's og Enhedslistens forslag, er det jo, at der skal nedsættes en kommission, der i løbet af de næste 2 år skal komme med forslag til de fornødne ændringer af lovgivningen, de administrative strukturer og den administrative praksis samt uddannelse og instruktion af personale, der beskæftiger sig med administrativ myndighedsudøvelse, med henblik på at forbedre borgernes retssikkerhed over for den offentlige forvaltning.

Det er jo meget, og det, som vi grundlæggende spørger os selv om i Kristeligt Folkeparti, er, hvorvidt det i virkeligheden er nødvendigt med et egentligt kommissionsarbejde til alt dette, også sammenholdt med, at det faktisk i beslutningsforslaget og dets bemærkninger, som det er fremsat her, ikke siges lige konkret, hvad det egentlig er, der skal tages fat på.

Punkt 1 i bemærkningerne til beslutningsforslaget vedrørende myndighedernes tvangsindgreb uden for strafferetsplejen nævner netop, at flere betænkninger har peget på behovet for regulering, og at de sådan set bare aldrig er blevet gennemført. Der kan man sige: Jamen skal vi så nedsætte en kommission for at kigge på det felt

endnu en gang, inden der rent faktisk bliver skredet til handling?

Det er helt klart, når det gælder punkt 4 i bemærkningerne omkring fri proces og vederlagsfri rådgivning i forbindelse med borgernes tvister med den offentlige forvaltning, at dér er der bestemt et punkt, hvor vi fra Kristeligt Folkepartis side må sige, at det synes vi også er væsentligt at tage fat på og få gjort noget ved.

Når det gælder punkt 7 om intensiveret undervisning og uddannelse af forvaltningspersonale på alle niveauer, kunne man jo igen stille sig spørgsmålet, om det nu også er nødvendigt med en egentlig kommission nedsat for blandt andet at vurdere de ting. Det er jo også noget, man, hvis der er behov for det, umiddelbart kunne skride til.

Men jeg skal ikke med de bemærkninger her underspille, at vi sådan set synes, der også er ting at hente i beslutningsforslaget fra SF og Enhedslisten. Jeg vil her nævne, at meget også beror på den lovgivning, der bliver givet af Folketinget selv, og at vi selv er med til at sikre kvalitet i lovgivningsarbejdet, også i den forstand, at vi ser på borgernes retssikkerhed i forbindelse med drøftelserne her i Folketinget og i det udvalgsarbejde, der pågår i selve lovgivningsprocessen.

Alt i alt vil jeg sige, at vi ser de positive intentioner bag SF's og Enhedslistens forslag, men at vi ikke, sådan som det er udformet nu, kan støtte beslutningsforslaget. Vi ser frem til en udvalgsbehandling, hvor vi kan belyse nogle af problemstillingerne nærmere og måske indkredse nogle problemfelter, som vi i fællesskab kan få gjort noget ved.

Aage Frandsen (SF):

Det, som den her problemstilling drejer sig om, er jo to hensyn, to behov, som skal tilgodeses. Der er et samfundsmæssigt behov, og der er borgernes retssikkerhed. Det er det krydsfelt, som vi diskuterer her. På den ene side er vi interesseret i – og det er vi klart interesseret i – at der kommer nogle skattekrone ind. Omvendt er det også klart, at den måde, de kommer ind på, skal være en ordentlig måde. Vi er klart tilhængere af, at der skal være miljøhensyn, og at det skal gå forud for en række andre hensyn. Omvendt er der også hensynet til borgerens retssikkerhed, når miljøhensynet skal tages.

Vi er også helt klart interesseret i, at pengene i de offentlige kasser skal anvendes rigtigt, og det vil sige, at man ikke bare skal tage. Om-

vendt er det også nødvendigt at sikre sig, at mennesker, som er berettiget til at få dagpenge, kan få dagpenge, og at det foregår på en ordentlig måde, så deres sikkerhed er i orden, lige så vel som det gælder for førtidspensionister, at når de anmoder om at få førtidspension, får de det på en sikker måde, og det er gennemskueligt.

Så det er hele det dér spørgsmål om samfundets behov og borgernes behov, vi diskuterer. Der er selvfølgelig ikke nogen, der siger, at man ikke skal tage hensyn til borgernes retssikkerhed. Det vil vi alle sammen. Det er et spørgsmål om, hvordan man vægter det. Men det er nok ikke så meget det, vi diskuterer her. Det er mere, hvordan vi får det sikret.

Når vi peger på nedsættelse af en kommission, er det jo altså ud fra, at vi støder på problemerne, skal vi sige sektorvis. Når vi lovgiver herinde i Folketinget, konstaterer skatteordførere eller miljøordførere, at her er måske nogle problemer omkring borgernes retssikkerhed, men man er måske mere optaget af, at nu lovgiver man om skatter, eller nu lovgiver man om miljøhensyn, mens det, vi havde behov for, var, at man også så på borgernes retssikkerhed generelt.

Når vi foreslår en kommission, er det ud fra en betragtning om, at det kunne være fornuftigt, at nogle mennesker, som kunne være – sådan forestiller vi os det i hvert fald – uafhængige, ganske mange af dem, i forhold til myndighederne, kiggede på det generelt, for det, tror jeg nok, der overrasker nogle en gang imellem, er at se, hvilke regler man i virkeligheden har nogle steder.

Man kan selvfølgelig ikke have ensartede regler over hele feltet, men det virker lidt påfaldende, at man kan fremsætte lovforslag f.eks. på landbrugsområdet og sige, at hvis man ikke oplyser helt korrekt om areal og sådan nogle ting for at få EU-støtte, kan man pludselig miste den totalt, altså hvis man ikke giver de rigtige oplysninger; eller det, at møder man ikke op to gange i forbindelse med en samtale omkring aktivering, kan man miste sine dagpenge; eller andre regler, som virker uforholdsmæssigt urimelige.

I spørgsmålet om tvangsindgreb er der jo også tale om, at man har nogle myndigheder, som både skal tage hensyn til borgernes retssikkerhed og skal tage hensyn til myndighederne. Selvfølgelig er myndighederne altid loyale – det er de da – men de skal være loyale over for to.

De skal være loyale over for staten, og de skal også tage hensyn til borgeren. Det er det dér loyalitetsforhold, som man selvfølgelig ikke som myndighed altid har let ved at tackle. Og jeg synes, at vi i hvert fald i Folketingets udvalg gang på gang ser, at der er en række retssikkerhedsproblemer i det.

Dér er vi så i Folketinget i stigende omfang begyndt at hente vores egne sagkyndige folk ind udefra. I Skatteudvalget har vi i næste uge en lukket høring, som også fru Gitte Seeberg var inde på, om nogle retssikkerhedsproblemer. Det er ikke, fordi jeg mener, at et lovforslag ikke skal vedtages, men jeg vil gerne vide, hvad det er, jeg vedtager, inden jeg vedtager det. Det er den problematik, hvor jeg synes, Folketinget burde være interesseret i, at vi fik et bedre beslutningsgrundlag generelt, inden vi lovgiver.

Så er spørgsmålet: Hvordan kommer vi videre? Jeg har jo konstateret, at der er nogle partier, som er positive, endda meget positive. Der er også nogle, der er negative. Det er regeringspartierne. Sådan er regeringen jo som regel, når der kommer sådan nogle beslutningsforslag. Og så er der nogle partier, som er positive over for noget af det, men ikke lige det hele.

Det, jeg egentlig mener vi burde gøre i Folketinget – og dér er jeg altså ligeglad, om regeringen vil være med eller ej, men det er en fordel, hvis regeringen er med – er at se på: Hvad kunne vi nå frem til, som det ville være fornuftigt at kigge på? Så behøver man ikke at vedtage det her forslag, men så man i hvert fald kommer videre med det.

Jeg er ikke i tvivl om, at et af de spørgsmål, som bliver centrale i de kommende år, er borgernes retssikkerhed, borgernes opfattelse af, i hvilket omfang deres retssikkerhed er der. Og det er på en række områder, hvor jeg virkelig mener det er vigtigt at vi lovgiver. Men borgerne føler somme tider i den lovgivning, at deres retssikkerhed ikke er i orden. Der er en række bestemmelser, som borgerne ikke forstår. Der er en række bestemmelser, som vi synes er rigtige, men som borgerne ikke kan se det rimelige i, og de ved ikke, hvad de skal gøre. Det er den magtesløshed i forhold til systemet, som vi en gang imellem oplever.

Derfor mener jeg, vi har en interesse i, ud fra at vi ønsker gode skattelove, vi ønsker gode miljølove, at vi også sikrer os, at borgerne er interesseret i, at disse love overholdes. Det forudsætter, at borgerne kan se fornuften i det, og det forudsætter, at borgerne kan se det fornuftige i,

at der er retssikkerhed også for deres vedkommende, samtidig med at der er nogle ting, som de må finde sig i at myndighederne udøver i forhold til dem.

Men altså, vi vil prøve i forhold til det forslag, vi har fremsat, og i forhold til andre forslag, der ligger, om ikke der kan skabes enighed om nogle ting, sådan at vi kan komme videre. Jeg tror altså ikke, det er nok at sige: Jamen hver eneste gang vi lovgiver herinde, sikrer vi borgernes retssikkerhed. Det synes jeg ikke vi gør helt tilfredsstillende, og jeg tror, vi har brug for en kortlægning af de her ting, sådan at vi i højere grad også har mennesker udefra til at kigge på det arbejde, vi laver. Jeg synes ikke, det altid er lige smukt arbejde, vi udfører herinde.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Henning Grove):
Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 5. maj 1999, kl.13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.55
